

LATVIJAS REPUBLIKAS TIESĪBSARGS

Baznīcas iela 25, Rīga LV 1010; Tālr.: 67686768; Fakss: 67244074; E-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv

Rīgā

2012.gada .oktobrī Nr.

ATZINUMS

Iesniedzēju SIA „(...)”, B.(...), K.(...) un I.(...) pārbaudes lietā Nr. 2011-249-16B

Tiesībsargs ir izskatījis SIA „(...)”, B.(...), K.(...) un I.(...) iesniegumus par AS „Latvijas Gāze” atteikumu slēgt dabasgāzes piegādes līgumus, kamēr jaunais telpu nomnieks, īrnieks, vai īpašnieks nesamaksā iepriekšējā dabasgāzes saņēmēja parādus par piegādāto gāzi. SIA „(...)” lūdza aktualizēt šo jautājumu, lai neciestu arī citi AS „Latvijas Gāze” klienti.

1. SIA „(...)” ir telpu iznomātājs, kura īpašumā mainījās nomnieks. 2011.gada 12.oktobrī jaunais nomnieks lūdza AS „Latvijas Gāze” noslēgt dabasgāzes piegādes līgumu. AS „Latvijas Gāze” atteica noslēgt līgumu, kamēr jaunais nomnieks nesamaksās iepriekšējā nomnieka parādu. Lai tiktu pieslēgta gāzes piegāde, iznomātājs SIA „(...)” parādnieka vietā samaksāja AS „Latvijas Gāze” prasīto summu XXX,XX latu apmērā. Laika posmā, kamēr AS „Latvijas Gāze” nenoslēdza gāzes piegādes līgumu ar jauno nomnieku, iznomātājam nācās samazināt nomas maksas apmēru un līdz ar to ciest papildus zaudējumus, ne tikai AS „Latvijas Gāze” parādnieka – iepriekšējā nomnieka vietā samaksātā parāda apmērā.

2. B.(...) 2011.gada 3.janvārī iegādājās nekustamo īpašumu – dzīvokli, kuram pirkuma līguma noslēgšanas brīdī nebija apgrūtinājumu. B.(...) nosūtīja iesniegumus par attiecīgo pakalpojumu sniegšanu apsaimniekotājam, AS „Latvenergo”, AS „Latvijas Gāze” u.c. Atšķirībā no citiem pakalpojumu sniedzējiem AS „Latvijas Gāze” paziņoja, ka cita persona ir tai parādā par iepriekš piegādāto gāzi šajā dzīvoklī, un, kamēr nebūs nomaksāts šis parāds, līgums ar iesniedzēju netiks noslēgts. AS „Latvijas Gāze” atslēdza dabasgāzes piegādi dzīvoklī, vienlaikus piedāvājot jaunajam īpašniekam B.(...) noslēgt cesijas līgumu par AS „Latvijas Gāze” prasījumu tiesību pret iepriekšējo gāzes lietotāju nodošanu. Sabiedrība informēja, ka pēc atlīdzības (jeb iepriekšējā īpašnieka parādu) saņemšanas nepastāvēs juridiski šķēršļi līguma par dabasgāzes piegādi noslēgšanai. Tāda situācija turpinājās līdz 2011.gada

jūnijam, kad iepriekšējā dzīvokļa īpašniece savu parādu AS „Latvijas Gāze” samaksāja. Tādējādi iesniedzējs savā īpašumā sešu mēnešu laikā nevarēja saņemt dabasgāzi.

3. K.(...) ir pilnvarota izīrēt dzīvokļus un apsaimniekot daudzdzīvokļu māju. Kad nomainījās viena mājas dzīvokļa īrnieki, AS „Latvijas Gāze” atteica noslēgt dabasgāzes piegādes līgumu ar jaunajiem īrniekiem, jo iepriekšējais īrnieks nebija samaksājis par piegādāto gāzi. Tā kā iepriekšējā īrnieka parāds ir XXX,XX latu, jaunie īrnieki, kas ir ģimene ar mazu bērnu, nav spējīgi to samaksāt. 2012.gada oktobrī iesniedzēja informēja Tiesībsarga biroju par to, ka AS „Latvijas Gāze” darbinieki draudēja uzlauzt šī dzīvokļa durvis, lai atslēgtu gāzes iekārtu. Jaunie īrnieki maksā AS „Latvijas Gāze” par izlietoto dabasgāzi pēc skaitītāja rādījuma, kas bija īres līguma noslēgšanas brīdī, bet AS „Latvijas Gāze” turpina uzskaitīt soda procentus par iepriekšējā gāzes lietotāja parādu, kuru pieprasa samaksāt jaunajiem dzīvokļa īrniekiem. AS „Latvijas Gāze” draud jaunajiem īrniekiem ne tikai atslēgt gāzi, bet arī piemērot sankcijas par to, ka viņi lieto gāzi pirms ir noslēgts gāzes piegādes līgums.

4. I.(...) ar Jēkabpils pilsētas pašvaldības lēmumu piešķirta dzīvojamā platība un 2012.gada 13.janvārī viņa noslēdza dzīvojamās telpas īres līgumu. Pēc viņas lūguma noslēgt līgumu par gāzes piegādi, atšķirībā no citiem pakalpojumu sniedzējiem – apsaimniekotāja, AS „Latvenergo” un citiem, AS „Latvijas Gāze” paziņoja, ka lūgums ir nepamatots, jo gazificētā objekta iepriekšējais lietotājs nav norēķinājies par izlietoto gāzi. Tā kā I.(...) nav līdzekļu, lai samaksātu citas personas parādu, gāzes iekārta viņas īrētājā dzīvoklī netiek pieslēgta un ģimenei nav nodrošināta iespēja saņemt dabasgāzi. I.(...) dzīvokļa īpašnieks ir pašvaldība.

Iesniedzēji par minēto jautājumu ir vērsušies AS „Latvijas Gāze”, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijā (turpmāk tekstā – Komisija) un Konkurences padomē. Pārbaudes lietas izskatīšanas gaitā pieprasīts un saņemts Ekonomikas ministrijas viedoklis aprakstītajā jautājumā.

AS „Latvijas Gāze” 2011.gada 31.oktobra atbildes vēstulē Nr. 20-4-3.14/12644P SIA „(...)” pārstāvjiem savu rīcību neslēgt jaunu dabasgāzes piegādes līgumu pamato ar likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 24.panta pirmo daļu, jo likumā ietvertais pienākums nodrošināt sabiedrisko pakalpojumu neesot absolūts.

Komisija 2011.gada 1.decembra vēstulē Nr. 1-2.21/5533 „Par dabasgāzes piegādi” raksta, ka likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 24.panta pirmajā daļā noteiktās tiesības pieprasīt sabiedriskos pakalpojumus nav absolūtas un šī tiesību norma dod tiesības AS „Latvijas Gāze” atteikt dabasgāzes piegādi gadījumā, ja pieprasījums nav pamatots, kā arī AS „Latvijas Gāze” nav tiesiska pienākuma noslēgt līgumu par dabasgāzes piegādi ar citu personu, pirms nav nokārtotas parādsaistības par patērēto dabasgāzi gazificētajā objektā. Komisija skaidro, ka uz nekustamā īpašuma

īpašnieku arī attiecas starp AS „Latvijas Gāze” un telpu nomnieku noslēgtais dabasgāzes piegādes līgums, ka īpašniekam bija jāuzrauga līguma izpilde no nomnieka puses un jākonstatē līguma pārkāpumi. Komisija raksta, ka, noslēdzot dabasgāzes piegādes līgumus ar jaunajiem nomniekiem pirms iepriekšējo nomnieku parādu segšanas „*nekustamā īpašuma iznomātājiem mazināsies motivācija veikt norēķinus par (citas personas) saņemto pakalpojumu, bet nekustamā īpašuma nomniekiem, apzinoties valsts institūciju atbalstu, nebūs motivācijas pirms līguma noslēgšanas pieprasīt iznomātājam veikt norēķinus par īpašumā saņemtajiem sabiedriskajiem pakalpojumiem.*” Šāds ierobežojums (domāts pienākums slēgt piegādes līgumus ar jauniem nomniekiem) var ietekmēt sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja attīstību un lietotāju iespēju saņemt pakalpojumus par ekonomiski pamatotām cenām. Komisija arī 2011.gada 3.maija vēstulē Nr. 1-2.21/1959 „Par dabasgāzes piegādi” B.(...) norāda, ka situācijā, kad par saņemto dabasgāzi gazificētajā objektā ir izveidojies parāds un ir mainījies gazificētā objekta īpašnieks, jauna līguma noslēgšana par dabasgāzes piegādi ir iespējama, ja ir veikti visi norēķini par iepriekš gazificētajā objektā saņemto dabasgāzi. Komisija papildus paskaidro, ka pretējā gadījumā *izmaksas, kas radušās viena lietotāja apgādei un kuras attiecīgais lietotājs nav sedzis, tiktu pārnestas uz visiem pārējiem lietotājiem, iekļaujot tās dabasgāzes apgādes tarīfos, nevis uz gazificētā objekta jauno īpašnieku vai valdītāju, kam (samaksājot iepriekšējā īpašnieka parādus) ir iespēja novērst šo situāciju.*

Konkurences padome 2011.gada 21.jūnija vēstulē Nr. 1569 Ekonomikas ministrijai „Par AS „Latvijas Gāze” darbībām un grozījumu normatīvajā aktā”, norāda, ka AS „Latvijas Gāze” motivē līguma ar jauno nekustamā īpašuma īpašnieku nenoslēgšanu ar to, ka:

1) joprojām spēkā līgums ar iepriekšējo īpašnieku un atbilstoši likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” normām tai nav pienākums noslēgt vēl vienu līgumu par dabasgāzes piegādi, ka atbilstoši Enerģētikas likuma 42.¹ panta pirmajai¹ daļai energoapgādes komersantam ir tiesības (nevis pienākums) vienpusēji atkāpties no līguma un pārtraukt dabasgāzes piegādi enerģijas lietotājam, ja tas vairs nav gazificētā objekta īpašnieks, valdītājs vai lietotājs;

2) jaunajam īpašniekam pirms dzīvokļa iegādes bija iespēja pārliecināties (bija pienākums noskaidrot), vai par nekustamajā īpašumā patērēto dabasgāzi ir veikti norēķini.

Konkurences padome konstatē, ka šāda Enerģētikas likuma 42.¹ panta pirmās¹ daļas un Ministru kabineta 2008.gada 16.decembra noteikumu Nr.1048 „Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi” 85. un 86.punkta interpretācija rada AS „Latvijas Gāze” iespēju **piespiest jauno īpašnieku samaksāt iepriekšējo lietotāju parādus un izvairīties no parādu piedziņas.** Konkurences padomes ieskatā šāda tiesību normu interpretācija nav atbalstāma, jo iepriekšējā lietotāja parāda esamība nevar būt objektīvi

attaisnojošs apstākļi atteikumam noslēgt līgumu un piegādāt dabasgāzi jaunajam īpašniekam, kas nav atbildīgs par citu lietotāju parādiem. Konkurences padome secina, ka AS „Latvijas Gāze” izmanto situāciju, ka tā ir vienīgā dabasgāzes piegādātāja, lai piespiestu jaunus īpašniekus segt iepriekšējā lietotāja parādu un uzņemties parāda piedziņu no iepriekšējā lietotāja. Lai novērstu tiesību normu interpretācijas iespēju, Konkurences padome ierosina Ministru kabineta 2008.gada 16.decembra noteikumus Nr. 1048 „Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi” papildināt ar 26.¹ punktu vai Enerģētikas likumu papildināt ar 42.¹ panta 1.² daļu šādā redakcijā: *„Dabas gāzes lietotāja maiņas gadījumā gazificētajā objektā, sistēmas operatoram ir pienākums noslēgt līgumu pēc jaunā lietotāja pieprasījuma, neuzliekot papildus pienākumus, kas saistīti ar iepriekšējā lietotāja saistību izpildi. Sistēmas operatoram ir tiesības atteikt noslēgt līgumu ar jauno lietotāju, ja šim lietotājam ir neizpildītas līgumsaistības pret sistēmas operatoru”.*

Ekonomikas ministrijas viedoklis ir identisks AS „Latvijas Gāze” un Komisijas viedoklim - likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 24.panta pirmajā daļā ietvertais pienākums nodrošināt sabiedrisko pakalpojumu pēc lietotāju un citu personu pamatota pieprasījuma nav absolūts un gazificētā objekta īpašnieka maiņa nav iemesls, lai izbeigtu ar iepriekšējo īpašnieku noslēgto gāzes piegādes līgumu. Ekonomikas ministrija atkārtoti Komisijas iebildes par to, ka, **ja AS „Latvijas Gāze” nesāņems iepriekšējo lietotāju parādu samaksu no jaunajiem lietotājiem, tad šie nesāņemtie jeb neiekasētie parādi būs jāieskaita dabasgāzes cenā.** Ministrija norāda, ka tas būtu pretrunā likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” 5.pantā nostiprinātajiem sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas pamatprincipiem – taisnīguma, vienlīdzības un proporcionalitātes principiem un sabiedrības interesēm kopumā saņemt sabiedrisko pakalpojumu par ekonomiski pamatotām cenām. Ekonomikas ministrija **noraida** Konkurences padomes priekšlikumu neuzlikt papildus pienākumus jaunajam dabasgāzes lietotājam sakarā ar iepriekšējā lietotāja parādiem. Ekonomikas ministrija 2012.gada 20.janvāra vēstulē Nr.422-1-614 „Par viedokļa sniegšanu” informēja tiesībsargu, ka ministrija sagatavoja likumprojektu „Grozījumi Enerģētikas likumā”, bet, tā kā likumprojekta sagatavošanas gaitā tika saņemti atšķirīgi priekšlikumi no ministrijas, Konkurences padomes, Komisijas un Saeimas juridiskā biroja, Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisija uzskatīja, ka jautājuma risināšanai ir nepieciešama plašāka diskusija.

AS „Latvijas Gāze” kā sabiedrisko pakalpojumu sniedzēja darbību dabasgāzes piegādē regulē Enerģētikas likums, likums „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” un Ministru kabineta 2008.gada 16.decembra noteikumi Nr. 1048 „Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi”. Ne Enerģētikas likuma, ne likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem”,

ne Ministru kabineta noteikumu normas nav pretrunā ar LR Satversmē noteiktajām personu pamattiesībām - tiesībām uz īpašumu, mājokļa neaizskaramību un vienlīdzības principu.

Enerģētikas likums un likums „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” vienādā mērā attiecas gan uz AS „Latvijas Gāze”, gan AS „Latvenergo”, gan siltumenerģijas ražotāju pienākumiem, tiesībām, atbildību un darbību. Enerģētikas likumā noteikts mērķis nodrošināt enerģijas lietotāju efektīvu, drošu un kvalitatīvu apgādi ar enerģiju pieprasītajā daudzumā un par pamatotām cenām. Šī mērķa realizācijas pienākums gulstas uz visiem komersantiem, kuri darbojas energoapgādes jomā, kura savukārt ietver elektroenerģijas vai siltumenerģijas ražošanu, elektroenerģijas, siltumenerģijas vai dabasgāzes iepirkšanu, pārveidi, uzglabāšanu, pārvadi, sadali vai tirdzniecību.

Likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” mērķis ir nodrošināt sabiedrībai iespēju saņemt **nepārtrauktus**, drošus un kvalitatīvus sabiedriskos pakalpojumus, kuru tarifi (cenas) atbilst ekonomiski pamatotām izmaksām, kā arī veicināt attīstību un ekonomiski pamatotu konkurenci regulējamās nozarēs, nosakot sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas kārtību un tiesiskās attiecības sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā. Likuma 5.pantā noteikti sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas pamatprincipi - taisnīgums, atklātība, neitralitāte, vienlīdzība un proporcionalitāte. Likuma 24.pants nosaka, ka sabiedrisko pakalpojumu sniedzējam licences darbības zonā jānodrošina sabiedriskie pakalpojumi pēc lietotāju un citu personu pamatota pieprasījuma, ja šā pakalpojumu sniedzēja finansiālās un objektu vai infrastruktūras tehniskās iespējas to pieļauj.

Izvērtējot iesniegumus, tiem pievienotos dokumentus, kompetento iestāžu informāciju, paskaidrojumus un viedokļus, kā arī pastāvošo tiesisko regulējumu enerģētikas jomā, konstatēju, ka pastāvošais regulējums nedod pamatu to interpretēt tā, ka iespējams uzlikt jauniem nekustamo īpašumu nomniekiem, īrniekiem vai ieguvējiem iepriekšējo gāzes patērētāju parādu nomaksas pienākumu, kā arī tas nedod pamatu atteikt noslēgt dabasgāzes piegādes līgumus tāpēc, ka iepriekšējais lietotājs nav samaksājis par saņemto pakalpojumu. Minētajos likumos nav norādes uz dažādas attieksmes pienākumu pret enerģijas patērētājiem, nosakot viena patērētāja pienākumu segt cita patērētāja parādus. No normatīvajiem aktiem neizriet, ka pieprasījums noslēgt dabasgāzes piegādes līgumu gazificētā objektā kļūst nepamatots gadījumos, kad AS „Latvijas Gāze” nav iekasējusi samaksu par patērēto gāzi no iepriekšējā gāzes lietotāja.

Konstatēju, ka nevienā no iesniegumos tiesībsargam aprakstītajiem gadījumiem AS „Latvijas Gāze” nav sniegusi **pamatotu atteikumu piegādes līguma noslēgšanai**, jo visi atteikumi ir balstīti uz AS „Latvijas Gāze” neiekasētās maksas pieprasījumiem par citu personu patērēto gāzi, nevis tādēļ, ka sabiedrības finansiālās un objektu vai infrastruktūras tehniskās iespējas to

nepieļauj. Tādējādi AS „Latvijas Gāze” ierobežo nekustamā īpašuma īpašnieku tiesības lietot savu īpašumu (nomāt, īrēt, dzīvot, gatavot ēdienu, nodarboties ar uzņēmējdarbību, utt.), pārkāpjot LR Satversmes 105.pantā garantētās personu tiesības uz īpašumu. Pieprasot no jauniem gāzes iekārtu lietotājiem iepriekšējo lietotāju parādus, tiek pārkāpts arī personu vienlīdzības princips.

AS „Latvijas Gāze” rīcība, atsakoties piegādāt gāzi jaunajiem māsaimniecību īpašniekiem vai nomniekiem, ne tikai ir pretrunā ar AS „Latvijas Gāze” darbību reglamentējošiem normatīvajiem aktiem, tā ir pretrunā arī ar pašas akciju sabiedrības interesēm. Turpinot līguma darbību ar personu, kurai vairs nav sakara ar gazificēto objektu, un nenoslēdzot gāzes piegādes līgumu ar jauniem objekta lietotājiem, kuri vēlas maksāt par patērēto gāzi, akciju sabiedrība rada savai darbībai **pārtraukumu**. Tādējādi, nepiegādājot gāzi un neiekasējot pienākošos samaksu par to, AS „Latvijas Gāze” cieš zaudējumus un nedarbojas atbilstoši likumos noteiktajam mērķim. Prasība iznomātājam, jaunajam nomniekam, īrniekam, vai jaunajam nekustamā īpašuma īpašniekam samaksāt citas personas iekrātos parādus par patērēto gāzi un gāzes iekārtas novēlota atslēgšana tad, kad tai jau ir cits lietotājs, neatbilst sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas un Civillikuma pamatprincipiem.

Pamatojoties uz šajā pārbaudes lietā konstatēto un atbilstoši Tiesībsarga likuma 11.pantam un 12.panta 4.punktam, iesaku Ekonomikas ministrijai un Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai pārtraukt līdzšinējo normatīviem aktiem neatbilstošo AS „Latvijas Gāze” praksi un nodrošināt sabiedrības darbību, ievērojot Enerģētikas likumā un likumā „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem” noteiktos sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas pamatprincipus.

Atzinums informācijai tiek nosūtīts Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijai.

Saskaņā ar Tiesībsarga likuma 25.panta pirmo daļu ar šo atzinumu lietu pabeidzu.

Tiesībsargs

J.Jansons